

Naročnina mesečno
25 Din, za inozem-
stvo 40 Din — ne-
deljska izdaja ce-
oletno 96 Din, za
inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/III

SLOVENEK

Telefoni uredništva in uprave: 40-01, 40-02, 40-03, 40-04, 40-05 — Izhaja vsak dan s jutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku

Cekoval račun
Ljubljana številka
10.650 in 10.349 za
inserate.

Uprava:
Kopitarjeva ulica
številka 6.

Še o slovenskem kmetu

Gospod urednik!

Zanimanje za kmeti stan raste! Vidim, da ne le pri tistih politikih in stranki, ki so ji sicer na nasprotni strani radi očitali, da se briga samo za kmeta. V zadnjem času opazujem, da so vse stranke zelo brižne za kmeta, tudi politični začetniki od leve do desnice se pridno sukajo okoli njega in mu dajejo politične nasvete. V političnem pogledu živa torej slovenski kmet brez dvoma največjo pozornost. Nekaj let sem tudi prav pridno deluje Kmetiska zveza, ki bi slovenskemu kmetu hotela vsestransko pomagati, posebno v gospodarskem pogledu. Bral sem sklepe celjskega sestanka Kmetiske zveze in moram reči, da so prav umestni. Le izvesti jih bo treba! Zasedoval sem tudi razpravo v zadnjem zasedanju banskega sveta, kakor jo je priobčeval »Slovenec«. Veliko pametnega in koristnega je bilo nasvetovanega. Le to se mi zdi, kakor da se iz leta v leto ponavljajo iste tožbe in iste kritike, tako, da se zdi, kakor da bi vsako leto bilo treba vse delo znova opraviiti ali kakor da bi se še prav ničesar ne storilo na tem polju.

To je res, potrebe so velike in še čas vedno novih prinaša. Sam živim med kmečkim ljudstvom in vem, kako je življenje težavno. A ker vam že o teh stvareh pišem, pa vseno mislim, da bi naši vodilni politiki, naše časopisje in pa stanovska kmetiska organizacija na naše sodobno kmetstvo vprašanje, ki je obenem tudi glavno vprašanje slovenskega naroda ne gledali pravilno, ko bi bi se izčrpali v tožbah o premalem donosu naše zemlje, o nezadostnem kmečkem kreditu, o reorganizirani prodaji, o padanju cen, o zavarovanju, o davčnih olajšavah... Bog ve, kako so vse te potrebne in koristne reči in razumem, da so na prvem mestu na vseh kmetijskih sestankih. Toda ta vprašanja niso od danes in jaz, ki dolgo živim med podeželskim kmečkim ljudstvom, morem reči, da sem doživel boljše, pa tudi že dosti hujše in težje čase kot so današnji.

Ko gledam življenje našega kmečkega ljudstva od blizu, se mi vse bolj dozdeva, da mu najbolj primanjkuje neke njegove lastne miselnosti, ki bi rekli ideologije. Manjka mu stanovskega etosa in je njegovo pomanjkanje vzrok mnogih drugih pomanjkljivosti in ran, ki jih zdravite, ki pa so šele drugoten znak prvotne bolezni. Naj govorim bolj določno! Veseli smo, ko vidimo, kako se organizirajo kuhinjski tečaji za kmetiska dekleta, gospodinjke šole, šivalni kurzi. Dekleta se izobražijo, se tehniško izpopolnijo, mogle bi naše še precej zaostalo kmečko gospodinjstvo izboljšati. Toda kaj, ko vam vsaka druga po končani gospodinjstvi šoli naenkrat odkrije, da je rojena za višje stvari in vam z novo, boljso kuhinjo, z novim bolj izpopolnjenim znanjem zapusti domači dom in si poišče službo v mestu ali pa gre osrečevati južne brate. Pri fantih po prav tako ali pa še slabše. Dvignili smo izobrazbo, izboljšali strokovno usposobljenost kmečkega človeka, a nismo znali dvigniti istočasno tudi njegove ljubezni do grude. Zato je to naše delo velikokrat enako naporu tistega, ki je iz Savinje nosil vodo v Savo.

Gotovo je izobrazba in strokovno znanje kmetu potrebno, dandanes celo nujno potrebno. Toda važnejša kot izobrazba je vzgoja, ki naj da ljubezen do poklica, stanovsko zavest in stanovski ponos, tako kakor ima svojo stanovsko zavest meščan ali delavec. Slovenski kmet stanovske zavesti in ponosa danes nima in če mi stokrat kdo nasprotno trdi, se mu bom upal stokrat odgovoriti, da se moti. Sicer pa: odkod naj bi jo tudi dobil? Saj mu jo že stoletja ubija gosposka, ubija družabni položaj, kakor ga je kmetu odmeril meščanski družabni red in ubija kmetško zavest še v prav posebni meri dandanašnja šola, ki bi bila v prvi vrsti poklicana, da jo goji in dviga. Naše kmečko vprašanje ni v prvi vrsti gospodarskega značaja, ampak je, da se tako izrazim, prvenstveno moralnega značaja. Vi veste, kaj pravi danski kmet: »Za naše dansko salo in za naše dansko maslo se nam ni treba toliko zahvaliti izvrstnim strojem in organizaciji, kakor duševno prebujenemu in moralno zgrajenemu danskemu poljedelcu.« Upoštevajmo to! Kadar se bomo na naših kmetijskih sestankih tako burno in vneto razgovarjali o šoli, ki naj bi jo imeli naši kmečki otroci, o njihovih vzgojiteljih in sploh o vzgojnih in npravnstvenih vprašanjih, kakor se danes z vneto pogovarjamo o gospodarskih vprašanjih, ki zadevajo kmeta, — takrat, se mi zdi, bomo pričenjali pojmovati jedro našega kmetijskega problema. Mislim tudi, da bi strokovne in politične organizacije, ki delujejo med slovenskim kmečkim ljudstvom, zgrešile svoj cilj, ko bi le gospodarska vprašanja enostransko porivale v ospredje. Ravno težavni časi zahtevajo večjo moralno odpornost silo, ki pa jo kmet dobi v svoji stanovski in krščanski kulturi, v zakoreninjeni ljubezni do grude in v zaupanju božjemu. Čim pa postane gospodarstvo izhodišče vsega kmečkega mišljenja, pa odloča le še goli račun, ki morda pokaže, da je najdonosnejša družinska politika, ako gredo fantje v tovarno, dekleta v Zagreb ali Belgrad, oče pa za delavca na žago. Tako propadajo slovenski kmečki domovi: velikokrat zaradi gospodarske stiske, a še večkrat zaradi moralne stiske. Človek mora zemljo ljubiti, drugače jo bo zapustil in tudi ona za njega

Na delu za pravični mir:

Rooseveltove odposlanec pri sv. očetu Piju XII.

Sprejet je bil pri sv. očetu Myron Taylor, ki naj podpre delo sv. Stolice za mir

Vatikan, 27. februarja. t. Danes je bil poseben odposlanec Zedinjenih držav Roosevelta sprejet pri sv. očetu Piju XII. To je bila njegova prva audienca pri sv. očetu. Myron Taylor je šel pred dvema dnevi prišel v Rim in je izrednega pomena okolnost, da je bil sprejet pri sv. očetu že dva dni po svojem prihodu. Diplomatski zastopniki so navadno sprejeti pri državnih poglavarjih, kjer so akreditirani, šele čez dalj časa; tokrat pa je bila tudi v Vatikanu podčrtana pomembnost tega dogodka na ta način, da je bil poseben odposlanec Rooseveltove sprejet pri sv. očetu v najkrajšem času.

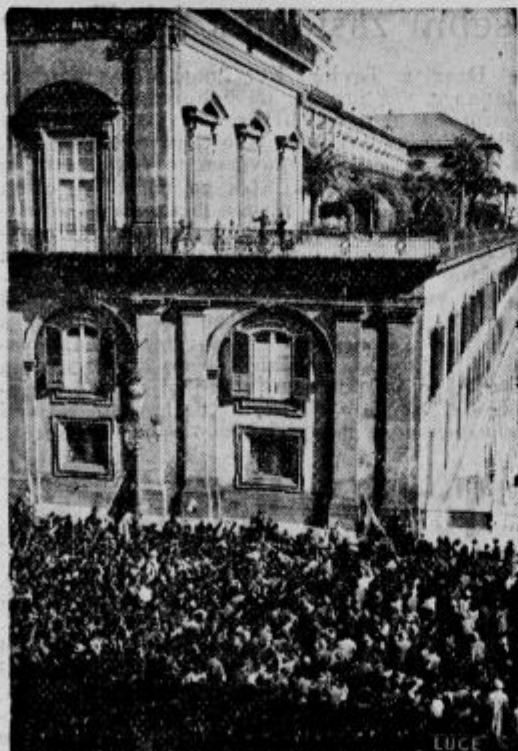
Ta dogodek je izrednega pomena ne samo za ves katoliški svet, ampak tudi za nadaljnji razvoj tistih dogodkov, ki naj ublaže nesrečo, v katero je zabredlo človeštvo. S tem v zvezi so posebno značilne okoliščine, ki so spremljale imenovanje posebnega Rooseveltovega veleposlanika pri svetem očetu. Rooseveltovega imenovanje svojega odposlanca takoj po božičnem govoru sv. očeta. V svojem govoru je sv. oče Pij XII. na izredno odločen način poudaril načela, na katerih mora biti zgrajen pravični mir, ki naj zaključijo sedanjo vojno. V svojem tedanjem govoru je sv. oče poudaril, da mora pravični mir sloneti samo na načelu, da ima vsak narod pravico do svoje neodvisnosti, da lahko sam ukrepa o svoji usodi. Nasilje ne sme več biti podlaga za urejanje mednarodnih sporov in zato naj se ustanovi posebna ustanova, ki bo urejala mednarodno razmerje na podlagi pravičnosti. Svet se naj razoroži, vse sodelovanje med narodi pa naj sloni na načelih krščanske ljubezni.

Na ta govor je predsednik Zedinjenih držav odgovoril s posebnim pismom; v pismu sporoča predsednik ameriške vlade, da zelo visoko ceni delo katoliške Cerkve za doseg pravičnega mira. Da bi mogel sodelovati pri tem delu, odposlila posebnega osebnega zastopnika v Vatikan, in sicer imenuje na to mesto Myrona Taylorja. Sveti oče Pij XII. je na to pismo odgovoril v sredini januarja in pozdravil lepo misel ameriške vlade, ki se toliko trudi za doseg resnično pravičnega mira med narodi.

Za razmerje med Vatikanom in Zedinjenimi državami je silno važno dejstvo, da se je po letu

Myron Taylor je izročil poverilna pisma

Vatikansko mesto, 27. febr. AA. Stefani: Danes dopoldne je sv. oče sprejel v svečano audijenco izrednega veleposlanika Združenih držav pri sv. stolici Mirona Taylorja. Avdienco je potekla po protokolu, pri katerem izročajo veleposlaniki svoje poverilnice. Papež se je s Taylorjem pogovarjal pol ure. Nato je Taylor obiskal kardinala Maglioneja, kateri pa mu je popoldne vrnil obisk v njegovem hotelu.

Velike manifestacije v Neapelju ob priliki rojstva princese Marije Gabrijele, hčerke princa Pijemontskega. — Princ Pijemontski raz balkona pozdravlja množico.

zapustila. Tisti, ki so z vso dušo in srcem zasidrani v domači grudi, tiste še vedno preživlja, čeprav skromno in ne brez resnega truda. Mislim, da je to treba ljudem povedati, k temu mišljenju jih vzgajati. Nikar ne zanemarjajte kmečkih žena in deklet, kajti one so nosilke kmečke kulture, stebel kmečke družine, so pesem in pozija naših vasi in zdrava korenina novega življenja. Kmečke žene so nositeljce naše kmečke npravnosti ali zdrave etike. Brez te pa tudi kmečkega gospodarstva ne bo moč ohraniti.

Napisal sem vam, gospod glavni urednik, to pismo, ker mislim, da bo naš mlajši kmečki

1870 zgodilo prvič, da je ameriški predsednik v Vatikanu zopet zastopan. V londonski pogodbi iz leta 1915 je bilo izrecno poudarjeno, da mora ostati delovanje Cerkve v popolnem zatišju, posebno pa se zastopnik Vatikana ne bi smel udeležiti mirovne konference. Tokrat pa se pridruzuje delu Cerkve za mir zastopnik tiste države, ki bo morda morala najodločnejše sodelovati pri obnovi razmer v Evropi po sedanji vojni.

Iz vsega tega se jasno vidi, da ne more prihod Myrona Taylorja v Evropo imeti nikake zveze s potovanjem Sumnerja Wellesa po evropskih prestolnicah. Njuna skupna pot v Evropo je bila le po naključju in to je bilo ob odhodu obeh državnikov iz Washingtona tudi poudarjeno. Sumner Welles potuje po Evropi, da se tako rekoč »na pragu vojne« pouči o evropskih razmerah, Myron Taylor pa je danes nastopil pri Vatikanu službo, ki bo mogoče zelo dolgotrajna in naporna, zaključila pa se bo šele, ko bo ugotovljeno, da so se uresničile skupne želje ameriške vlade in iskreni nameni Cerkve, da bi se ta vojna zaključila res s pravičnim mirom. Tmeriški nastop pri Vatikanu

pomenja, da stoji delo Cerkve v tem oziru danes na prvem mestu.

Kardinal Verdier o poslanstvu Myrona Taylorja

Pariz, 27. februarja. t. »La Croix« objavlja izvelek iz izjave, ki jo je dopisniku portugalskega lista »Noticias de Diarios« podal pariški kardinal Verdier. V tej izjavi je o potovanju Myrona Taylorja v Vatikan izjavil naslednje:

»Ta ameriški korak bo velikega pomena za zvezo vseh duhovnih sil proti materializmu in barbarstvu. Ta zveza je potrebna zaradi nevarnosti, ki hočejo podreti vse temelje civilizacije. Protestanti dajejo roko katolikom za obrambo, ki oboje v enaki meri zanima. Nekaj skupnega je med vsemi verniki. Vesel sem tudi tega, kako so me mohamedanci sprejeli v Severni Triki. Človeštvo se mora proti napadom tistih, ki rušijo svetlišča, ki razpihujejo brez obotavljanja najslabše nagone in ki oznanjajo premoč surove sile, združiti in zajeti vse tiste, ki verujejo v Boga.«

Sumner Welles ne bo mogel posredovati za mir

Njegovo posredovanje je zgolj informativno in ne more vplivati na nadaljni potek vojne

Pariz, 27. febr. t. Havas. Francoski politični krogi poudarjajo, da je pot Sumnerja Wellesa po Evropi gotovo predznak za to, da se bo takoj nato sprožila nova mirovna ofenziva. Toda v Parizu menijo, da bo delo v tej smeri obitelo na slepem tiru, ker Francija in Anglija ne moreta in ne smeta spremeniti svojega stališča. To stališče sta pa v številnih govorih podala predsednik francoske vlade Daladier in predsednik angleške vlade Chamberlain. Obe vladi sta svojim narodom že razložili, kakšen naj bo bodoči pravični mir.

Francija je mobilizirala milijone svojih vojakov in teh ljudi ne more poslati domov poprej, predno ne bo dosežen mir, ki bo trdno zasidran in resnično trajen.

Če neutralsci in tisti, ki se ne vojskujejo, razglabljajo o miru, tedaj se naj pač spomnijo tega, da se ne sme obnoviti tako nesrečna in težka doba, kakor je bila doba med letom 1918 in 1939. Najprej mora biti v Evropi vpostavljena popolna politična varnost, nato se pa naj organizira nova Evropa, ki mora poprej odstraniti režim, ki je prinesel nemir in nesrečo nad ves svet.

Spored bivanja v Nemčiji

Berlin, 27. febr. t. Reuter. Sedaj so v glavnih obdobjih že določili spored za bivanje Rooseveltovega odposlanca Sumnerja Wellesa v Nemčiji. Ameriški državnik se v Nemčiji nikjer ne bo ustavil in bo prišel naravnost v Berlin, kjer bo tudi ostal vse dni svojega bivanja v Nemčiji.

Po prihodu ga bo takoj sprejel nemški zunanji minister von Ribbentrop, nato pa bo Sumner Welles odšel k Hitlerju v spremstvu von Ribbentropa.

Nato bo Sumner Welles obiskal še maršala Göringa, nakar bo do ameriškega državniku na čast priredili v novi kancelski palači slavnostno kosilo.

Nemčija bo dobivala petrolej izpod Urala

Pariz, 27. febr. t. Havas. Politični krogi poudarjajo, da so zelo važne vesti, ki so prišle iz Nemčije in ki pravijo, da si je Nemčija zagotovila popolnoma nova polja petrolejskih vrelcev, ki so tako rekoč izven nevarnega območja. Te dni se je toliko pisalo, da bi mislili zavezniški preprečiti dovoz ruskega petroleja v Nemčijo na ta način, da bi preprečili delovanje ruskih petrolejskih vrelcev pod Kavkazom. Ti petrolejski vrelci dosežejo letno proizvodnjo do 26 milijonov ton. Od tega pa Sovjetska Rusija sama porabi na leto 25 milijonov ton. Za nemški izvoz iz kavkaških petrolejskih vrelcev bi prišlo tedaj v poštev komaj milijon ton. Sovjetska Rusija pa je sedaj Nemčiji odstopila popolnoma nova polja petrolejskih vrelcev, in sicer

rod izpostavljen mnogo večjim težavam kakor pa so bili njegovi predniki. Več bo moral znati, kakor kuhati in šivati, gnojiti in živino plemensko odbirati. Iz kmetijskih strokovnjakov še ne bomo napravili dobrih kmetov. Za dobrega kmeta je potreba poleg znanja velike ljubezni do zemlje in vdanega dela na njej. Te ljubezni in požrtvovalnosti potrebuje mladi kmečki rod, da bo kos raznim krizam, ki jih obučiti kmečki stan in da bo pogumno otel svojo zemljo bodočemu rodu.

Pa brez zamere in lepo pozdravljeni!

Rusticus.

Sicer pa nemški tisk poziva nemško javno mnenje, da naj ne pripisuje kakega izrednega pomena bivanju ameriškega državnika v Nemčiji. Prav gotovo pa ne bi bil na mestu pretiran optimizem. Dopisnik lista »Basler Nachrichten« poroča svojemu listu, da se v Nemčiji sicer pripravljajo izredno slovesen sprejem Sumnerju Wellesu, toda listi še zmeraj prinašajo izvečke iz zadnjega Hitlerjevega govora v Monakovem in poudarjajo razne odstavke iz tega govora, ki se nanašajo na bodoče vojne dogodke. Listi posebno podčrtavajo razliko med vojnimi cilji, ki jih je navedel Chamberlain in cilji, ki jih je določil Hitler.

Ustavil se bo za nekaj dni v Švici

Rim, 27. februarja. AA. Havas. Sumner Welles, katerega odhod v Berlin se pričakuje za 1. marca, bo ostal verjetno en ali dva dni v Švici, kakor to menijo gotovi rimski krogi.

Rim, 27. febr. AA. Havas. Sestanek med Mussolinijem in Sumner Wellesom je bil v prisotnosti grofa Ciana in ameriškega veleposlanika Philippsa. Sestanek je bil zelo prisrčen.

O vsebini razgovorov varujejo veliko diskrecijo z obeh strani. Zapaženo je bilo, da je grof Ciano odšel takoj po prvem srečanju s Sumner Wellesom k Mussoliniju. Izve se, da je Sumner Welles že včeraj zjutraj obrazložil grofu Cianu glavne črte svoje misije, ki je popolnoma informativnega značaja in brez konkretnih predlogov, tako da Zedinjene države niso z ničemer vezane. Ko je bil Mussolini o tem obveščen, je lahko izmenjal s Sumnerjem Wellesom takoj misli o evropskem položaju.

vrelce, ki so med južnim delom Urala in Volgo. To so tako imenovani baškirski petrolejski vrelci. Ta polja so izredno bogata, toda Sovjeti so te vrelce zelo slabo izrabljali. V letu 1938. so Sovjeti iz teh vrelcev izčrpali komaj 1.300.000 ton petroleja na leto. Toda pod novim vodstvom bi se letna proizvodnja lahko dvignila na 7 milijonov ton na leto. Med Nemčijo in Sovjetsko Rusijo je naj bil o teh vrelcih dosežen ta sporazum, da bi lahko Nemčija odvažala na leto toliko petroleja, za kolikor bi letno proizvodnjo s svojimi strokovnjaki zvišala.

Po mnenju francoskih strokovnjakov je Nemčija ob izbruhu vojne v septembru imela tri milijone ton petroleja in drugih mineralnih olj, ki so potrebna za vojsko iz Galicije je do sedaj uvozila 50.000 ton, iz Rumunije pa 300.000 ton. S sintetično proizvodnjo je Nemčija lahko pridelala največ milijon ton rudninskih olj. Torej bi Nemčija sedaj imela približno 5 milijonov ton petroleja. Za vojsko na Poljskem je Nemčija porabila nekaj nad en milijon ton petroleja. Torej bi sedaj Nemčija imela približno prav toliko petroleja, kakor ga je imela v septembru ob izbruhu vojne. To stanje pa bi se bilo silno zmanjšalo, če bi bila Nemčija že sprožila ofenzivo na zapadu, kajti v treh tednih vojne na Poljskem ga je Nemčija porabila milijon ton.

Zemunska vremenska napoved: Povečala se bo toplota in prav tako, tudi oblačnost. Deževalo bo v južnih krajih. Ponoči bo lahen mraz v severovzhodni krajih. V dolinah in kotlinah bo megla

Politični zapiski

»Kdor podira sporazum, podira Hrvatsko in državo«

Hrvatski Dnevnik prinaša 27. t. m. članek o polletnici sporazuma, kjer spodbuja pravi: »Kdor podira ta sporazum, ta podira tudi Hrvatsko in državo... Zato je enaka dolžnost Hrvatov in Srbov, da varujejo to veliko delo... Časi so zelo resni... Na Hrvatskem se ne sme nič zgoditi, kar bi utegnilo komu dati povod, da bi se vmešaval v naše zadeve. Hrvati smo v usodnem času združili precejšen del svojega narodnega ozemlja in zelo mnogo svojih rojakov v obnovljeni Hrvatski. Vsak Hrvat se mora zato zavedati svojih dolžnosti do svoje domovine. (To gre na naslov frankovcev, ki rogovilijo zadnje čase po Hrvatskem, kar je povzročilo odpor od strani hrvatskih oblasti. Op. ur. l.). Toda tudi vsak Srb mora vedeti, da je moč države odvisna od moči Hrvatske. Med srbskimi strankami je precejšnje gibanje. Bore se, da bi dobile čim več pristašev, ki naj bi z njihovo pomočjo prišle do oblasti. To je njihova pravica, katere jim ne odedamo. Toda tega ne morejo doseči, ne da bi sprejele odklonilno stališče do sporazuma od 26. avgusta. Priznamo, da imajo svoje vzroke za strankarsko nezadovoljnost, ki pa bi morala ohraniti strankarski značaj, ne pa nastopati sovražno zoper važen in splošno koristen državni akt. Sporazum je delo kompromisa. Pri tem niso Srbi premagani, niti niso Hrvati zmagali... Nekateri nehrvatski listi bi morali vedeti, da s svojim prenapetim pisanjem povzročajo odpor na hrvatski strani, pa se ne zavedajo, koliko s tem škodujejo ravno splošnim državnim interesom.«

Notranje hrvatsko posojilo

Zagrebaški list, ki je glasilo dr. Zige Scholla, piše v zadnji številki o nujnih vprašanjih, ki čakajo banovino Hrvatsko. Ljudstvo zahteva zdaj sadov samostojne Hrvatske, teh pa brez finančnih sredstev ne more biti. V takem težavnem položaju ostaja le dvojje: ali takoj rešiti vprašanje finančne samostojnosti v Beogradu, ali po ukreniti kaj začasnega, na primer s tem, da bi se razpisalo večje notranje posojilo najmanj za 500 milijonov dinarjev, da bi mogli začeti reševati najnujnejše potrebe v banovini Hrvatski. Vzporedno s tem je treba izdelati temeljit investicijski načrt, po katerem bi bilo treba reševati posamezna vprašanja po njihovi nujnosti in pomenu za splošne interese hrvatskega naroda. Potrebo tega načrta narekuje že dejstvo, da je banovina Hrvatska prevzela nekaj pasivnih krajev, ki je njihovo gospodarstvo mogoče poživiti zgolj z velikimi sredstvi. Vprašanje pasivnosti teh krajev je treba brezpogojno spraviti z dnevnega reda, ker bo to koristno tudi za banovino Hrvatsko in pa za državno skupnost.

Za hrvatsko delavsko zavarovanje

Kakor sme že nekajkrat poročali, so hrvatski delavci na ves glas zahtevali, naj se za Hrvatsko ustanovi nov osrednji urad za zavarovanje delavcev. Kakor zdaj poroča belgajsko »Vremec«, je Hrvatska delavska zveza to svojo zahtevo izročila vodstvu HSS ter je na podlagi tega banska oblast v Zagrebu že razpisala anketo, ki naj obravnava to vprašanje. Ta anketa naj bi se sešla k svoji prvi seji že v torek, dne 27. t. m. in sicer v prostorih javne borze dela v Zagrebu.

Episkop dr. Nikolaj o Davidoviču

V Kraljevu so demokrati priridili spominski dan za rajnim Ljubom Davidovičem. Povabili so tudi židkega pravoslavnega episkopa dr. Nikolaja Velimiroviča, ki je v cerkvi imel nagovor, v katerem je med drugim tudi to-le dejal: »Episkop pred našimi očmi polagamo, a nevdružno odhaja z odra tega življenja ter se po svetopisemski besedi zlura pri očetih v onem življenju. To je tisti rod srbskega naroda, ki je vodil 7 letno vojsko, ki je prenesel največje žrtve, ki pa je požel tudi največje uspehe. S pomočjo vsemogočnega Boga se je temu rodu posrečilo prinesiti kosovsko vstajenje po dolgotrajnem velikem petku, dvigniti zvonov v Gračanici in Dečanih, zatrobiti v Skoplju obnavljanje Dušanovega carstva, odpreti temnice in odpeti okove krščanskim sužnjem, razglasiti svobodo viteški Hercegovini in trpeči Vojvodini ter sprejeti v bratsko edinost obojono Hrvatsko, Dalmacijo in Slovenijo. Ogenj, ki so ga užgali šumadijski vstaji ter črnogorski orli, je gorel celo etoleti, včasih je svetil, včasih brel, včasih plapolal, včasih se kadil, vendar pa nikdar ni ugašnil, dokler ni razpadla ječa svobode ter pravice po vsem Balkanu ter nazadnje pretresla vso našo zemljo.«

»Brez Srbov ni mogoče nič rešiti«

Pravosodni minister dr. Lazar Marković je v nedeljo zvečer govoril v Sarajevu na večerji, katero so mu priredili njegovi prijatelji. Med drugim je minister dejal: »Nobene ovire ni, da ne bi se vsa državna preudritev izvršila prav tako, kakor se je hrvatska, vendar o tem odločajo tisti odgovorni činitelji, ki so po ustavi za to pooblašteni. Za nas to ni najvažnejše vprašanje v tem trenutku. Nekateri razlagajo današnji politični položaj tako, češ da je nevarnost za srbske dežele in srbske interese. Take nevarnosti pa ni niti zdaj niti je ne bo pozneje kdaj. Notranja državna ureditev, pa naj se že izvede zdaj v vsem obsegu, ali pa naj se izvede kasneje, o čemer bo sklepala krona in odgovorna vlada, bi bilo vsekakor izvedeno po sporazumu od 3. oktobra 1937 in po sporazumu od 26. avgusta, to se pravi po volji večine Srbov, večine Hrvatov in večine Slovencev. Če stvari tako stoji, se torej ni treba bati, da bi se katero koli vprašanje, niti vprašanje Bosne in Hercegovine, moglo reševati tako, kakor bi to ne mogla sprejeti večina Srbov.«

HSS in nova Jovanovičeva stranka

Poročali smo že, da se je skupina dr. Dragoljuba Jovanoviča odcepila od zemljoradniške stranke ter sklenila ustanoviti svojo stranko, ki se bo najbrže imenovala, kakor piše Hrvatski Dnevnik »srbska seljačka stranka«. Hrvatski Dnevnik, ki je glasilo dr. Mačka in HSS, piše o tej stranki Dragoljuba Jovanoviča med drugim tudi takole: »Zemljoradniška stranka je po enem delu srbskajnska, po drugem pa bosanska. Zlasti pa naglašajo zemljoradniki, da so jih naglani k temu, da zapuščajo to stranko, zelo mali uspehi, ki jih je stranka dosegla v vladi. Le njihovo stališče do dr. Mačka in HSS jih je doslej zadrževalo, da iz stranke niso že poprej izstopili. Toda po njihovih mislih je zdaj prišel čas, ko lahko prelomijo svoje vezi z zemljoradniško stranko.« — Dr. Dragoljub Jovanović je bil doslej znan kot skrajni levičar, zaradi česar ga je zemljoradniška stranka potiskala v stran.

Zemljoradniška stranka v razsulu

Splošna nezadovoljnost z voditelji raznih struj v stranki. — Komunisti se hočejo stranke polastiti. — Dr. Djordjevič hoče stranko postaviti na združeno misel

Beograd, 27. febr. m. Iz zemljoradniških vrst, ki jih vodi bivši minister inž. Voja Djordjevič, smo dobili z ozirom na ustanovitve nove zemljoradniške stranke pod vodstvom dr. Dragoljuba Jovanoviča te informacije:

Izstop dr. Dragoljuba Jovanoviča iz zemljoradniške stranke in njegovo ustanavljanje nove zemljoradniške stranke je samo oblikovanje tistega stanja, ki je v zemljoradniški stranki že zdavnaj bilo.

Dragoljub Jovanović v vsej svoji preteklosti in v vsem političnem udejstvovanju ni nikdar s svojim duhom pripadal zemljoradniški stranki. On odstavlja in istočasno organizira in zbira kmete brez zemlje in najsihekse mestne delavce, združuje jih in zbira vse, kar je pozitivnega na vasi. Zanj je kulak (velik kmet) celo tak kmet, ki ima 5 ha zemlje. Združništvo je organizacija, ki ovira punt, ki naj bi prišel.

Dragoljub Jovanović je vstopil v zemljoradniško stranko samo zato, ker so delavci bili premajhna skupina, iz nje izstopa pa samo zato, ker se je med njim in vodstvom zemljoradniške stranke napravil jez in ker bi ga bili oni najbrže izključili, če ne bi bil sam izstopil. Med svojimi pristaši ima Dragoljub Jovanović eksaltirano mladino iz vasi, predvsem tiste, ki niso mogli imeti normalne karijere v šoli in ki so izgubili smisel za delo na deželi. Njegovi pristaši v mestu so maloštevilni in kar jih ima, pretenirajo na vodstvo in kmetijske glasove.

Ne more imeti uspehov, ker mu manjka politične morale, ki je potrebna v politiki, ker ni stalen v svoji ideologiji in prav tako ni stalen v prijateljstvu do ljudi, s katerimi sklepa in dela vsak trenutek nova prijateljstva, pa jih tudi vsak trenutek menja, in ga ti zapuščajo.

Tudi je gotovo, da je zemljoradniška stranka

bolna in da je to prvi tvor, ki se je razpočil. Ne smemo pozabiti, da je bil dr. Dragoljub Jovanović tisti, ki je napravil dr. Mačkovo listo, ki je spravil zemljoradniško stranko v zvezo z dr. Mačkom in ki je bil najdinamičnejši v vsem tem gibanju. Uspeh ne bo, pač pa bo mnogo škodoval.

Ta razkol zemljoradnikov tudi ni edini ter se bo najbrže v najkrajšem času še nadaljeval. Skupina ministra dr. Djordjeviča, ki je do sedaj začasno mirna, prav tako organizira konferenco, na katerih se misli tudi ona udeleževati kot posebna politična skupina, ker ne more iti z Dragoljubom Jovanovićem, na drugi strani pa se ne strinja z vodstvom dr. Gavriloviča, še manj pa odobrava delovanje ministra dr. Čubriloviča. Pristaši dr. Djordjeviča pravijo, da je zemljoradniška stranka izšla iz združnih vrst in da je bil njen osnovni program združna ureditev države. Proti združništvu pa je skupina dr. Gavriloviča in tudi skupina dr. Dragoljuba Jovanoviča. Skupina dr. Čubriloviča je to ponovno jasno dokazala. Moč zemljoradniške stranke je ležala v združnih vrstah.

Združniki, ki imajo večino v zemljoradniški stranki, so globoko razočarani nad vodstvom in se ne strinjajo z delovanjem Gavriloviča-Čubriloviča-Jovanoviča. Združniki so strahovito nezadovoljni zaradi postopanja kmetijskega ministra dr. Čubriloviča in cela skupina okrog ministra Djordjeviča zahteva čimprej politično samostojnost zato, ker so se v Gavrilovičevi skupini sedaj zbrali vsi bivši komunisti in prevzeli vodstvo po okrajih. Vse konference vodijo ljudje, ki nikdar niso pripadali zemljoradniški stranki in ki so vetopili vanjo zato, da bi čimprej iz nje izstopili, prav tako, kakor je to napravil Dragoljub Jovanović. Za zdaj najbolj vzdržuje politično skupino Djordjevič, ki ima zadnje čase stalne politične razprave.

Finančne zadeve banovine Hrvatske

Zagreb, 27. febr. b. Prihod finančnega ministra dr. Šuteja v Zagreb je v zvezi z izdelavo proračuna banovine Hrvatske. Dr. Šutej je imel daljše pogovore z dr. Mačkom in banom dr. Šubišićem. Kaže, da bo prvi preračunski predlog znašal okrog 2.200.000.000 din. Končni predlog bo mogoče izdelati šele tedaj, ko bodo znani dohodki banovine Hrvatske, oziroma višina tangente, ki bo odpadla od vsega državnega preračuna na banovino Hrvatsko.

Zanikajo glasove, da bi banovina pripravljala razpis notranjega posojila. To posojilo bi moglo biti razpisano šele po preračunu in ko pridejo v poštev velika javna dela.

Beograd, 27. febr. m. Davi sta se vrnila v Beograd podpredsednik dr. Maček in fin. minister dr. Šutej. Dopoldne je imel dr. Maček s finančnim ministrom dr. Šutejem in ministrom dr. Smoljanom daljši razgovor, ki se je nanašal predvsem na ureditev finančne samostojnosti za banovino Hrvatsko. Po konferenci je imel dr. Maček razpravo s predsednikom vlade Dragišo Cvetkovićem, nato pa z ministrom g. Konstantinovičem. Kakor znano, je banska oblast v Zagrebu izdelala načrt preračuna za banovino Hrvatsko. Preračun znaša 2 milijardi 200 milijonov din. Po poročilih iz Zagreba se zdi, da je ta preračun previsok. Zato sedaj hrvatski ministri delajo na tem, da preračun spravijo na mero, ki bi jo zmogla gospodarska moč banovine Hrvatske.

Sklepi dr. Markovičevih radikalov

Sarajevo, 27. febr. b. Pravosodni minister dr. Laza Marković je imel po inspekciji tukajšnjih sodišč konferenco s svojimi pristaši in je bila sprejeta tale resolucija:

Konferenca radikalnih predstavnikov iz vseh krajev Bosne in Hercegovine, ki je bila v Sarajevu 25. in 26. t. m., je po zaslišanju dr. Laze Markoviča, ki je obširno poročal, in po diskusiji, v kateri so sodelovali številni radikalni prvaki ter po proučitvi položaja v državi in položaja radikalov, bil soglasno sprejet naslednji sklep:

1. Radikalni smatrajo sporazum s Hrvati za nujno potrebo, ter zato poudarjajo, naj se ta politika nadaljuje v duhu resnične in stvarne solidarnosti Srbov, Hrvatov in Slovencev, da ne bi prišlo do novih nesporazumov in sporov na ško-

do največjih državnih interesov. Radikalni posebno pričakujejo, da se v vprašanjih, ki se tičejo Bosne in Hercegovine zagotovi slova in solidarnost Srbov, pravoslavcev in muslimanov.

2. Glavna radikalna stranka poudarja svojo soglasnost glede dela na pomiritvi in zedinjenju vseh radikalov. V tem cilju apelira radikalna konferenca na vse radikalne pravke in vse radikalne skupine, da ne ovirajo, temveč pomagajo to zedinjenje za vpostavitve velike narodno-radikalne stranke.

Na konferenci je bilo sklenjeno, da se ustanovi akcijski radikalni pododbor za Bosno in Hercegovino, ki bo imel nalogo, da z vsemi napori dela na pomiritvi in zbiranju radikalov.

Rooseveltova spomenica papežu Piju XII.

Prinesel jo je Rooseveltov osebni zastopnik M. Taylor

Vatikan, 27. febr. AA. Havas: Poslanica Roosevelta, katero je osebni predstavnik Rooseveltov, Taylor, izročil papežu, se glasi:

Svetost! Čast sem imel, da sem v svojem pismu dne 23. oktobra 1939 izjavil, da bi poslal Vaši Svetosti z največjim zadovoljstvom osebnega predstavnika za koordinacijo naših vzporednih naporov za mir in ublažitev trpljenja. Vaša Svetost je bila ljubezniva in me obvestila, da je bila izbirila v osebi Taylorja dobrodošla in da jo sprejema. Poveril sem posebno poslanstvo Mironu Tayloru, ki je moj stari prijatelj, in v katerega imam največje zaupanje. Vaši Svetosti so dobro znani človekoljubni napori, ki jih je on storil za pomoč tistim, ki so zaradi političnih dogodkov ostali brez zavetja. Srečen sem, če bo on mogel služiti kot zveza med vsemi stališči, ki bi jih Vaša Svetost in jaz želela izmenjati v korist slove med narodi na svetu. Zaprtil sem Taylorja, naj sporoči prisrčne pozdrave Vaši Svetosti, mojemu dobremu in staremu prijatelju, z iskreno nado, da bi se mogel naš skupni ideal vere in človečnosti pokazati na istoveten način pri vpostavitvi trajnega mira na vseh temeljih svobode in varnosti življenja. - Vaš prisrčni prijatelj Roosevelt.

Besedilo pisma, ki ga je Roosevelt poslal Taylorju in s katerim mu naroča, naj ga predstavlja pri poglavarju katoliške Cerkve v lastnosti veleposlanika, se glasi:

Hudi boji na Finskem

Helsinki, 27. febr. AA. Havas: Današnje sporočilo finskega vihovnega poveljstva pravi sledeče: Sovražnik je nadaljeval z napadi v Kurelski ožini, in sicer južno in vzhodno od Viburga. Pri Nekijevju. Perijokiju in Rapanjervi su so sovjetske čete doživele težke izgube. Tu so finske čete zaplenile veliko streliva in uničile 18 tankov. Borbe se nadaljujejo. V bližini Vuoksija in Suvante je živahen topniški ogenj. Tudi pri Tajpale so finske čete odbile sovjetski napad. Severno od Ladoškega jezera je bilo močno topniško streljanje. Uničeni so bili trije sovjetski tanki in dva blindeirana avtomobila. Pri Kuhmu so bili uničeni trije sovražnikovi topovi. Na ostalih odsekih

ni bilo važnejših dogodkov. Včeraj je finsko letalstvo izvedlo ogledniške polete in bombardiralo sovražnikove postojanke in skladišča streliva. Na splošno je bilo udejstvovanje letal včeraj veliko. Prišlo je tudi do borbe v bližini operacijskega pasu. Sovjetska letala so bombardirala Lahti, Viimaki, Hango in Abo. Ubita je bila ena oseba v Lahtiju. Gmotna škoda je znatna zlasti zaradi tega, ker so sovjetski letalci metali vnetljive bombe.

Ambulantni vozovi za Finsko

Pariz, 27. febr. AA. Havas: Danes je bilo na Finsko poslano sedem ambulantnih voz.

Ban dr. Natlačen v petek ne bo sprejemal

Ljubljana, 27. februarja. AA. Ban dravske banovine dr. Marko Natlačen v petek, dne 1. marca ne bo sprejemal strank, ker bo službeno odsoten.

Finančni minister ne bo sprejemal

Beograd, 27. februarja. AA. Finančni minister obvešča gg. senatorje, bivše narodne poslance ter zastopnike raznih združenj in druge privatnike, da do nadaljnjega ne bo nikogar sprejemal, razen službene osebe.

Dalmatinec — avstralski škof

Zagreb, 27. febr. b. Avstralski tisk poroča, da je za katoliškega nadškofa v Adelaidu v Avstraliji imenovan dr. Mate Beović iz Dalmacije, ter da so tamkajšnji katoliki s tem imenovanjem zelo zadovoljni. Dr. Beović je imel svoje starše v Braču. Star je šel 43 let.

Italijanski prosvetni minister se zahvaljuje

Beograd, 27. februarja. AA. Italijanski prosvetni minister Bottai je poslal predsedniku vlade Dragišu Cvetkoviću brzojavko naslednje vsebine: Po vrnitvi v Rim, Vam bi rad ponovno izrazil čustva svoje globoke hvalečnosti za sprejem in za posebno pozornost, ki ste mi jo posvečali, s prošnjo, da sprejmete izraze pristrčnosti in živih čustev. Bottai.

Smrt dr. Eda Markoviča pred sodiščem

Beograd, 27. febr. m. V Beogradu se je pričela danes razprava proti agentu uprave mesta Beograda Markoviću, ki je skupno s še enim agentom in orožnikom 18. decembra izvršil preiskavo v stanovanju generalnega ravatelja PRIZAD-a, pokojnega dr. Eda Markoviča. Agent Marković je ob tej priliki dr. Eda Markoviča ubil. Po prebrani obtožnici je bil najprej zaslišan agent Marković, ki je izjavil, da se ne čuti krivega ter je poudarjal, da je streljal šele potem, ko je oddal pokojni dr. Marković nanj dva strela. Zaslišan je bil še drugi agent in orožnik, nato pa družina pokojnega dr. Markoviča ter kuharica Gojzdnikar. Razprava se bo jutri nadaljevala.

Občina Podsreda

Beograd, 27. februarja. m. Na predlog notranjega ministra so kraljevi namestniki podpisali ukaz, s katerim se sedež občine Podsreda v brežiškem okraju premesti v trg Podsreda.

Prostovoljske obveznice

Beograd, 27. februarja. AA. Po sporočilu kmetijskega ministrstva, je sedaj vprašanje lombardiranja prostovoljskih obveznic končno tako rešeno, da bosta državna hipotekarna banka in pa Pošta hranilnica lombardirali te obveznice s 40% in da bosta vsakemu prostovoljcu, ki je lastnik obveznic, preko njegove zveze dala posojila v omenjenih dveh državnih zavodih na podlagi imenovanih obveznic. Ker nosijo prostovoljske obveznice rento 30% se bo ta renta uporabila brez kakih drugih obveznosti za prostovoljce za glavno in obresti posojila. Tisti prostovoljci, ki bi se radi poslužili teh posojil, naj se takoj priglase po svojih okrajnih organizacijah svoji zvezi.

Iz zagrebškega gledališča

Zagreb, 27. februarja. b. Poučeni krogi trdijo, da bo ravnatelj drame Mato Grković še nadalje ostal na svojem položaju, ker je ostavko umaknil.

Nevaren ropar prijet

Zagreb, 27. februarja. b. Policija je prišla znanega vlomilca in roparja Milutina Kovača, na katerega je padel sum, da je ubil svojega tovariša Milana Čerjaka pred kinom v Crnju. Kovača je prijel na ulici stražnik Stevan Drakula, ga obvladal sam in ga odpeljal na policijo. Kovač je najprej priznal celo vrsto tatvin, vlomov in končno tudi umor Čerjaka. Kovač je brez dvoma najnevarnejši kriminalni tip, s katerimi je imela zagrebška policija v zadnjih časih opraviti.

Osebnosti

Beograd, 27. februarja. m. Upokojeni so učitelji: Ivan Lovše v Mariboru, Elvira Dolinar v Veliki dolini, Boža Serajnik v Slovenskih Konjicah. — Napredovala sta v 5. skupino prof. verouka Filip Trešnj na II. državni realni gimnaziji v Ljubljani, v 6. skupino dr. Viliho Fajdiga, prof. verouka na III. realni gimnaziji v Ljubljani.

Belgrajske novice

Beograd, 27. februarja. Gradbeni minister dr. Krek je po odobritvi ministrskega sveta predpisal novo uredbo za nadzorovanje parnih kotlov in posod, ki so pod pritiskom. Ta obširna uredba je le začetek obširnega dela za urejanje vprašanj o materialu, konstrukcijah itd., kar bo trajalo več let.

Mariborski občinski svet

Maribor, 27. februarja. Nocoj je bil v občinski seji sprejet proračun mestne občine. Izdatkov, skupaj z osebnimi, izkazuje vsa skupaj 64.353.520 din, dohodkov pa 64.353.520 din. Na sejo sta prišla po dolgem času spet zastopnika socialistične opozicije Petejan in Grčar.

Angleško letalo izgubljeno

London, 27. febr. AA. Reuter: Letalsko ministrstvo sporoča, da je pri snočnjih uspešnih poletih nad Helgolandom izgubilo eno angleško letalo.

Zaupnica Daladieru

Pariz, 27. febr. AA. Havas: Ministrski predsednik Daladier je postavil skupščini vprašanje zaupnice pred prehodom na dnevni red. Po debati o cenzuri je skupščina sprejela prehod na dnevni red s 450 proti enemu glasu.

Nepotrjene govore o bitki v severnem Lednem morju

London, 27. febr. AA. Reuter poroča: Informacijsko angleško ministrstvo poroča iz Stockholma: V London so prišla doslej še nepotrjena poročila o neki pomorski akciji nedolgo od skrajne severovzhodne točke Norveške. Kakor se glase ta poročila, bi bili potopljeni dve nemški linijski ladji. Toda angleška admiralteta je o teh govoricah odklonila vsakršno izjavo. (Te nepotrjene govorice se menda nanašajo na nekako pomorsko bitko v Severnem Lednem morju, ki pa jo je od druge strani tudi že Reuter demantiral. Vsekakor je take govorice treba previdno sprejemati. Op. ured.)